

¹ канд. педагогічних наук, доц. кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи, ДВНЗ «ДДПУ»
e-mail: brusal@ukr.net, ORCID 0000-0001-7212-1969

² канд. фізико-математичних наук, доц. кафедри математики та інформатики, ДВНЗ «ДДПУ»
e-mail: stepkin.andrej@gmail.com, ORCID 0000-0002-6130-9920

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглянуто питання розвитку інформаційної компетентності студентів в умовах модернізації вищої освіти. Наведено визначення поняття компетентність. Окрім того, схарактеризовано п'ять груп ключових компетенцій визначених Радою Європи. Схарактеризовано навчальне середовище як платформа інтерактивних взаємин і діалогічного спілкування суб'єктів освіти один з одним і з інформаційним ресурсом.

Ключові слова: *компетентність, інформаційна компетентність, навчальне середовище, заклад вищої освіти.*

Вступ

Сучасне реформування вищої освіти залежить від багатьох чинників і умов, що націлені на підготовку компетентного конкурентоспроможного фахівця. Однією з умов підготовки конкурентоспроможних фахівців є компетентнісний підхід, орієнтований на формування у студентів загальнокультурних і професійних компетенцій.

Проблема якості професійної підготовки педагогічних кадрів досить широко обговорюється практиками і теоретиками, психологами та педагогами. Розглядаються різні аспекти проблеми професійної освіти: напрями і засоби модернізації системи підготовки фахівців, відношення теоретичного і практичного навчання для підготовки кваліфікованого фахівця, що відповідає замовленню соціуму. Необхідність формування ключових компетентностей відзначена в модернізації вітчизняної вищої освіти.

Основна частина

Процес інформатизації системи освіти висуває нові вимоги до майбутніх педагогів у сфері підвищення компетентності кожної особистості, яку характеризує високий рівень інформаційної компетентності та інформаційної культури.

Перш ніж перейти до розкриття змісту розвитку інформаційної компетентності студентів розглянемо визначення двох основних дефініцій. Так, поняття «компетентність» науковці розглядають як – «володіння учнями відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї та предмета діяльності. Компетентність – особистісна якість (сукупність якостей) учня, що вже відбулась, і мінімальний досвід діяльності в заданій сфері» [2]. У свою чергу, Карлінська Я. визначає інформаційну компетентність як – інтегративну професійну якість особистості, яка, з одного боку, віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах (традиційній, друкованій та електронній, тощо); а з іншого – як здатності її до роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями і застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті [1, с. 176].

Аналіз наукової літератури показав, що більшість праць присвячених компетентнісному підходу написано по відношенню до вищої освіти та входження України в Болонський процес. Так, Радою Європи визначено п'ять груп ключових компетенцій, рівень оволодіння якими виступає незаперечним критерієм якості отриманої освіти:

- політичні та соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, брати участь у спільному прийнятті рішень, регулювати конфлікти ненасильницьким шляхом, брати участь у функціонуванні та у поліпшенні демократичних інститутів;
- компетенції, що стосуються життя в багатокультурному суспільстві. Для того щоб перешкоджати виникненню расизму або ксенофобії, поширення клімату нетерпимості, освіта повинна «озброювати» молодь такими міжкультурними компетенціями, як розуміння відмінностей, повага один одного, здатність жити з людьми інших культур, мов, релігій;
- компетенції, що визначають володіння усним та писемним спілкуванням, важливим в роботі та громадському житті. До такого рівня спілкування відноситься володіння кількома мовами, що приймає все більш зростаюче значення;
- компетенції, пов'язані з виникненням суспільства інформації: володіння новими технологіями, розуміння їх застосування, їх сили і слабкості, здатність критичного ставлення до поширюваної по каналах ЗМІ інформації та реклами;
- компетенції, що реалізують здатність і бажання вчитися все життя, як основа безперервної підготовки в професійному житті, а також в особистому та суспільному житті [5].

Як визначає І. Торохтій інформаційна компетентність є однією з ключових у підготовці фахівця. До завдань розвитку інформаційної компетентності належать:

- збагачення знаннями і вміннями в галузі інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвиток комунікативних та інтелектуальних здібностей;
- здійснення інтерактивного діалогу в єдиному інформаційному просторі [4].

Вважаємо, що оволодіння інформаційною компетентністю можливе за умови створення сучасного інформаційно-комунікаційного середовища в закладі вищої освіти, що стане платформою інтерактивних взаємин і діалогічного спілкування суб'єктів освіти один з одним і з інформаційним ресурсом. Воно дозволить забезпечити процес розвитку педагога через інформаційну діяльність, розвинути їх самостійність і креативність, реалізувати можливості, інтереси і здібності, організувати доступ до нових джерел інформації.

Особливої уваги, у вищезначеному середовищі, заслуговує реалізація можливостей телекомунікацій. Internet дає великі можливості майбутньому педагогу в розширенні та збагаченні власної інформаційної компетентності, а саме:

- використання електронної пошти, що забезпечує обмін інформацією між користувачами мережі як усередині регіону, так і поза ним;
- створення власних Web-сайтів для подання інформації;
- обмін тематично організованими знаннями;
- участь в форумах;
- участь в конференціях, що дозволяють обговорювати цікаві питання в режимі реального часу;
- підписка на розсилку, завдяки якій на електронну адресу систематично буде надходити інформація про новинки в цій галузі;
- розсилка і скачування централізовано підготовлених матеріалів;
- безкоштовний доступ до навчального програмного забезпечення та документації з файлових архівів, що містять тисячі мегабайт інформації;
- доступ до каталогів сотень кращих світових бібліотек;
- тестування onlin;
- участь в спільних мережевих проектах педагогів різних країн.

Все це реалізується під час аудиторної та самостійної позааудиторної діяльності. Аудиторна навчальна діяльність студентів відбувається під керівництвом та безпосереднім наглядом викладача, який може скоординувати

діяльність студента та надати вчасні та влучні рекомендації. Під час самостійної позааудиторної роботи студентів викладач виступає як координатор та оцінювач результатів вже виконаної роботи.

Для оволодіння інформаційною компетентністю, у закладі вищої освіти повинні бути створені спеціальні навчальні умови, а саме:

- систематична оцінка і самооцінка загальних та спеціальних компетенцій;
- індивідуалізація у стимулюванні саморозвитку студентів (їх мотивації, самоорганізації, корекції, самооцінки);
- практична орієнтованість навчання;
- формування професійної і особистісної значимості кінцевого результату;
- надання можливості до самовизначення в виборі тем, методів, форм, напрямів самостійної роботи;
- інтегрованість завдань (посилення міжпредметних зв'язків);
- моніторинг якості самостійної роботи (аналіз і самоаналіз виконання завдань, визначення ефективних форм проміжного контролю);
- надання можливості самореалізації в творчості;
- інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів;
- стимулювання розвитку здібностей до самоосвіти.

В результаті, презентації студентських досліджень стають візуально і змістовно більш яскравими, насиченими завдяки використанню інформаційних та мультимедійних технологій. На заняттях із різноманітних дисципліни студенти готують презентації, проекти (групові та індивідуальні), виконують різноманітні творчі завдання, використовуючи всевітню мережу Internet і мультимедійні технології.

Висновки

Отже, в сучасному педагогічному суспільстві існує об'єктивна потреба в удосконаленні інформаційної компетентності педагога. Введення педагога в мережевий простір, формування і розвиток у нього навичок і умінь роботи в мережі, розвиток умінь працювати з інформацією стають актуальними завданнями сучасної педагогічної освіти, які можуть бути вирішені в межах навчального середовища закладу вищої освіти.

Література

1. Карлінська Я.В. Інформаційна компетентність студентів як чинник толерантності // Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії : зб. матеріалів конференції. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 175-178.

2. Ключові освітні компетентності.
URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/2340/>
3. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 23 "Соціальна робота", спеціальність 232 "Соціальне забезпечення". [Чинний від 2019-05-24]. Вид. офіц. Київ, 2019. 16 с.
4. Сутність поняття "інформаційна компетентність".
URL: <https://vseosvita.ua/library/informacijna-kompetentnist-66218.html>
5. *Hutmacher Walo* Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. Strasburg, 1997.

Stopkina A.S., Stopkin A.V.

Donbas State Pedagogical University, Sloviansk, Ukraine.

Development of information competence of students of pedagogical specialties

The article considers the development of information competence of students in the modernization of higher education. The definition of competence is given. In addition, five groups of key competences identified by the Council of Europe have been identified. The learning environment is characterized as a platform for interactive relationships and dialogic communication of educational entities with each other and with the information resource.

Keywords: *competence, information competence, educational environment, institution of higher education.*